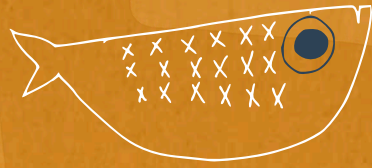

PROPOSTA DIDÀCTICA 1

Els amics del samaruc

Els amics del samaruc

L'objectiu de la proposta didàctica «Els amics del samaruc» és conèixer la diversitat natural de l'entorn físic valencià. A partir de diversos redolins del llibre *El món de les bestioles* del poeta castellonenc Miquel Peris i Segarra, la cançó «Els amics del samaruc» mostra la riquesa animal valenciana.

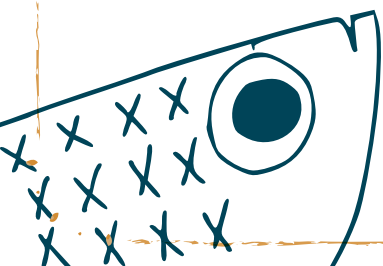
Una proposta didàctica que s'ajusta a la finalitat de l'àmbit de coneixement del medi en l'educació Primària que és proporcionar a l'alumnat els coneixements i les eines per a ubicar-se en l'entorn on viu, per a aprendre a habitar-lo, a respectar-lo i a millorar-lo.

Objectius didàctics

La proposta didàctica de la cançó té un objectiu cultural: conèixer l'entorn geogràfic més immediat i els éssers vius que l'habiten i alhora també ampliar el camp semàntic dels animals en la xicalla (objectiu lingüístic).

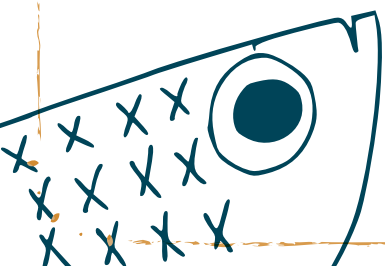
Competències bàsiques

La competència en comunicació lingüística, competència artística i cultural, l'autonomia i iniciativa personal i la competència en el coneixement i la interacció amb el món físic són les quatre competències bàsiques que es treballen en les activitats que es proposen en la unitat didàctica.

Metodologia

Utilització de recursos musicals aplicats a les arts plàstiques. Inicialment l'alumnat ha de completar una activitat sobre comprensió textual i auditiva. A partir d'eixe acostament inicial a les idees i conceptes que es desprenen de la cançó, els xiquets i les xiquetes desenvoluparan dos activitats més a nivell artístic. Finalment rebran una visita externa per a refermar i ampliar els coneixements apresos i ubicar-los en el món real.

Activitats

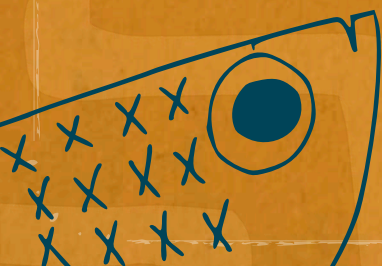

1 ● Ompli els buits

2 ● Coneix el samaruc

3 ● Acosta't als amics i amigues del samaruc

? ● Tasca final

ACTIVITAT 1

Ompli els buits

La primera activitat de totes i cadascuna de les propostes plantejades es basa en els conceptes de comprensió lectora i auditiva de l'alumnat. Per tal d'intentar implicar l'alumnat en les activitats que posteriorment es duren a terme, es planteja una escolta inicial de la cançó «Els amics del samaruc», que es completa amb un exercici d'omplir buits.

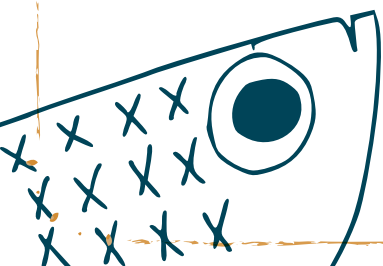
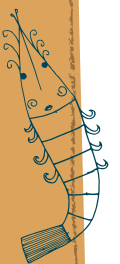
Es recomana iniciar la sessió amb una primera audició de la cançó, sense repartir entre l'alumnat la lletra del tema amb la qual després treballaran. Cal advertir-los que han de prestar atenció al que explica la lletra de la cançó, tot i que eixa escolta inicial només ha de servir per a veure la primera reacció de l'alumnat. Si creiem que la primera escolta no és suficient per a la comprensió general per part de l'alumnat, la podem repetir tantes vegades com siga necessari, sempre que no suppose una desinhibició i un desorde a l'aula.

Després, repartim a cada alumne/a la lletra de la cançó amb els espais en blanc que han de completar durant la segona audició. Un consell perquè la comprensió per part de l'alumnat siga correcta és anar aturant la reproducció de la cançó en determinats moments.

A vegades, atenent al ritme bastant ràpid de la cançó, pot resultar complicat que s'entenga alguna paraula. Per això, per a evitar l'enrenou entre qui no entén alguna paraula, és convenient aturar la reproducció i dialogar amb el conjunt de la classe per a completar els buits.

Material

- Cançó per a omplir buits (adjunta a la proposta didàctica). S'ha d'imprimir del material adjunt a la proposta didàctica. S'han d'imprimir tantes còpies com alumnes siguen a l'aula. Una còpia per a cada alumne/a.

ACTIVITAT 2

Coneix el samaruc

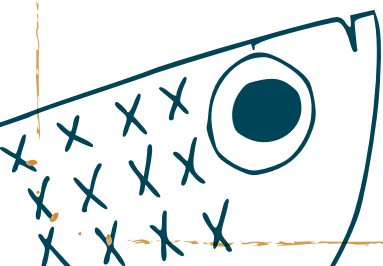
En la segona de les activitats relacionades amb la cançó, l'alumnat s'acosta a la figura del peix. En este cas, es tracta de familiaritzar els xiquets i les xiquetes amb el concepte de personatge principal d'una història. Per tant, es dona forma real al samaruc a través del disseny preparat anteriorment i que l'alumnat ha de pintar i retallar.

El samaruc, a més de ser el personatge principal de la cançó a partir del qual es presenten la resta d'animals, és el peix valencià que dona nom al projecte del qual forma part la cançó. I s'ha triat perquè el samaruc és un peix molt simbòlic: és menudet, com els xiquets i les xiquetes que escolten les cançons de Samarucs, és autòcton i es troba en perill d'extinció. És per això que es considera oportú fer una activitat en la proposta didàctica dedicada exclusivament a conèixer el samaruc i les característiques que té.

Característiques del samaruc que es poden posar en comú a l'aula:

- Viu a l'aigua dolça.
- És de color ataronjat.
- Parla en valencià (és autòcton).
- S'alimenta de cucs i mosquitets.
- Està amenaçat pel cranc americà.
- Viu a l'Albufera de València.
- És amic del fartet, altre peix autòcton valencià, també en perill d'extinció.

Després de conèixer les característiques del samaruc, repartim les il·lustracions preparades per a l'ocasió. És la imatge del samaruc que s'utilitza com a logotip del projecte, per això, es veurà que porta uns cascs posats. Si l'alumnat pregunta sobre eixa característica, cal explicar-los que és el samaruc que protagonitza les cançons del projecte, que li agrada molt la música i que, com que està en perill d'extinció i no té molts amics a l'Albufera, ha decidit crear diverses cançons i anar-se'n pel món en busca de nous amics.

ACTIVITAT 2 · Els amics del samaruc

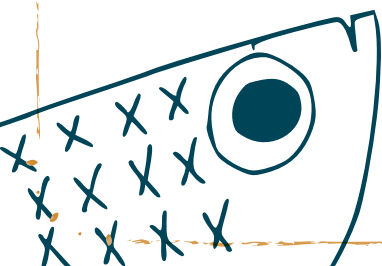
Si es vol completar la presentació del samaruc, es pot fer amb la cançó del primer disc del projecte que protagonitza i que explica tota la seua història. La trobareu en l'enllaç següent:

https://m.youtube.com/watch?v=XA_7dNZzCqs

Una vegada l'alumnat coneix el samaruc i les seues característiques, el pot pintar i retallar. Cal indicar-los que és convenient retallar el samaruc per la part exterior de la línia negra que marca la il·lustració, per tal que l'objectiu decoratiu final del samaruc siga reeixit. Depenent del temps del qual es dispose, es pot proposar que es retallen també les bambolles del samaruc o s'obvia eixa part.

Material

- Dibuix del samaruc (adjunt a la proposta didàctica). S'ha d'imprimir del material adjunt a la proposta didàctica. S'han d'imprimir tantes còpies com alumnes siguen a l'aula. Una còpia per a cada alumne/a.
- Colors, retoladors i tisores.

ACTIVITAT 3

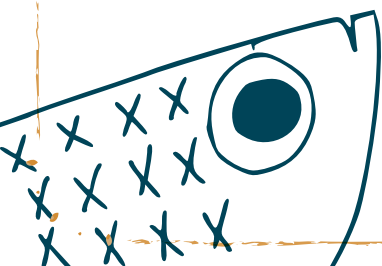
Acosta't als amics i amigues del samaruc

La tercera de les activitats proposa l'aproximació als diversos animalets que es mencionen en la cançó i que s'han conegut en la primera activitat. S'han de pintar i retallar, com s'ha fet amb el samaruc. Es proposa acabar l'activitat 3 creant un gran mural de paper continu titulat «Els amics del samaruc» on s'enganxaran els diversos animals pintats i retallats.

El mural servirà com a activitat de recopilació dels coneixements, conceptes i idees apresos. Un vegada estiga enllestit, es recomana organitzar un petit diàleg per a confirmar que han treballat els coneixements proposats i hi han aprofundit.

Material

- Dibuixos dels amics del samaruc (adjunts a la proposta didàctica). S'han d'imprimir del material adjunt a la proposta didàctica. S'han d'imprimir tantes còpies com alumnes siguen a l'aula. Un animal per a cada xiquet/a. Es crea així un assortit d'animals i cada xiquet/a n'ha de treballar un.
- Colors, retoladors i tisores.
- Paper continu marró (de tres a cinc metres, depenent del nombre d'alumnes i de les possibilitats de l'aula).
- Pegament per a apegar les imatges impreses al paper continu.

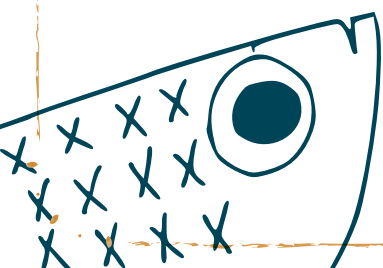
Tasca final

Es proposa la possibilitat de convidar una biòloga o un biòleg que explique curiositats als més menuts sobre els diferents animals que se citen en la cançó. Convé que proposem a l'expert/a la possibilitat de participar en l'activitat acudint a l'aula i contant als més menuts algunes curiositats sobre els animals que apareixen en la cançó.

Més avall hi ha diverses curiositats sobre els animals que protagonitzen la cançó per si decidim fer l'activitat a l'aula sense comptar amb l'expert/a. Es pot optar per treballar les curiositats sobre l'animal o els animals que s'estime oportú. Si per al desenvolupament del curs, per vinculació amb altres propostes didàctiques treballades, per l'interés mostrat per l'alumnat per un o altre animal o per altra circumstància es considera oportú, es pot seleccionar treballar amb una o només algunes de les curiositats que se'n detallen

Curiositats sobre el gripau

- Els gripaus mengen insectes i ratolinets.
- Són anurs, quina paraula més estranya! Això significa que no tenen cua. Tenen el cap molt gros, els ulls negres i solen ser de color marró mesclat amb gris. Com que tenen les potes de darrere molt fortes, poden pegar salts molt alts.
- Els gripaus són una mica tímids. Per això, s'amaguen de dia en llocs foscos i durant la nit ixen a caçar insectes, cuquets i altres invertebrats.
- A l'hivern, s'enterren en caus davall de terra i a la primavera s'aparellen. Les femelles ponen molts ous d'on ixen les cries que, fins a la tardor següent, no agarren la forma de gripau.

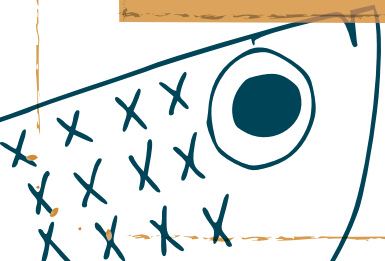

Curiositats sobre la gamba

- Viu als fons fangosos, entre els 90 i els 250 metres de profunditat i es reproduïx durant les estacions de la tardor i l'hivern.
- Les gambes, tot i que s'alimenten de mol·luscos, eriçons i estrelles de mar, a vegades també es mengen les unes a les altres. Quan una canvia de pell, és molt blaneta i fràgil. Llavors, la resta, aprofiten, i si estan famolenques, se la mengen.
- Les gambes poden canviar de color. Es fan fosques o es fan més roges en funció de la temperatura a la qual estan. Per això, si ens fixem, quan preparem gambes per a menjar, en posar-les a la paella o a bullir, intensifiquen el color i es fan d'un color roig més fosc.
- A la mar valenciana, tenim una gamba molt famosa, i també molt cara! La gamba rosada del Mediterrani. Es diferencia de la resta de gambes per la pigmentació cridanera que té, que li dona nom, i per tindre el cap més gros que les seues companyes.

Curiositats sobre el cranc

- Els crancs tenen el cos dividit en dues parts, quatre antenes i deu o més potes. La seua característica física més destacable és que tenen els ulls molt separats.
- Es reproduïxen a la primavera. Les femelles, quan ja estan fecundades, guarden els ous a l'abdomen. Allí els incuben fins que naixen les cries.
- Es caracteritzen per tindre un esquelet extern que muden durant el creixement.
- Els crancs es desplacen molt ràpidament quan estan fora de l'aigua i ho fan de costat. A més, poden estar molt de temps fora de l'aigua.

Curiositats sobre la balena

- Tots sabem que es tracta de l'animal més gran del planeta, però pocs imaginem que les aletes de la cua poden ser tan amples com una porteria de futbol. En alguns casos, les balenes poden arribar a pesar 200 tones i mesurar fins a 33 metres.
- El cor d'una balena blava es de la grandària d'un vehicle menut i pot arribar a pesar 900 quilograms. Només batega una vegada cada deu segons i el podem escoltar des d'una distància de tres quilòmetres.
- Les marques de la pell de les balenes són úniques, com les nostres empremtes dactilars.
- Passen la vida davall de l'aigua. Només ixen a la superfície uns segons per a omplir els pulmons enormes que tenen que són cadascun del tamany d'un armari dels que guardem la roba a casa.

Curiositats sobre la llebre

- La llebre ha d'anar amb cura de trobar-se amb aus de rapinya, gossos, llops i raboses, perquè són els seus depredadors naturals.
- Són animals nocturns i tímids. Fan vida, normalment, a la nit, però a la primavera es poden trobar corrent, a gran velocitat, pel camp a plena llum del dia.
- Les femelles crien a la superfície i les cries són actives des del moment que naixen. Les llebres poden viure fins a dotze anys.
- La llebre, en algunes cultures, és símbol de fertilitat. Per això, en països com Alemanya, el Regne Unit, Polònia o Eslovàquia, es regalen ous i llebres de xocolata per Pasqua. Són els símbols de la germinació, la creació de vida, al començament de la primavera. Una tradició en honor de la deessa de la llum i la primavera, coneguda amb el nom d'Easter.

Curiositats sobre l'ovella

- Les ovelles tenen un sistema digestiu molt complex: tenen l'estomac dividit en quatre parts i poden ingerir fins a onze litres. A més, el sistema digestiu els permet fermentar la dieta i tornar a mastegar-la per a poder assimilar millor els nutrients. El procés digestiu pot durar uns quants dies.
- Les ovelles viuen en raberes o ramats. Hi ha qui diu que és perquè són animals molt sociables, però fa poc s'ha descobert que el motiu principal és la supervivència individual. Les ovelles tenen pocs recursos físics de defensa contra els depredadors. Per això, quan s'arrima algun perill es refugien en el centre del grup i així minimitzen les possibilitats que s'acosten els depredadors.
- L'ovella mascle, també anomenat mardà o moltó, té a càrrec seu al voltant de 25 ovelles.
- Les raberes o ramats d'ovelles van acompanyades d'un gos. Habitualment són gossos d'unes determinades races, sobretot mastins dels pirineus, perquè són ràpids i intel·ligents, com una fura. El gos s'encarrega d'organitzar i vigilar el ramat lladrant i mossegant, així fa por a les ovelles i li tenen respecte.

Curiositats sobre la furga

- Les furgues, tot i que pareixen animals molt fràgils i poc resistents, perquè no tenen esquelet, poden arribar a viure fins a deu anys.
- La terra on viuen ha d'estar sempre humida, ja que les furgues respiren per la pell i si no fora així, moririen. Perquè puguin viure, la temperatura de la terra ha d'estar entre els quinze i els vint graus.
- Les furgues no tenen orelles, tampoc tenen nas ni ulls. És a través de la pell que poden notar la llum, els moviments i les vibracions. Les furgues tenen cap i cul. El cap en forma de punxa i amb una boca minúscula. El cul és més arrodonit i és per on expulsa la caca.
- A pesar que són molt menudes, les furgues tenen cinc cors i sis renyons.

Curiositats sobre la perdiu

- La perdiu té el cap de color marró amb una franja blanca per damunt de l'ull. El coll el té blanquinós, el pit, grisós i el bec i les potes, rogencoses. Té la cua curta.
- S'alimenta de llavors, herbes, fruits, insectes i aranyes.
- Els mascles de perdiu fan el niu a terra, amagat entre la vegetació, i el folren d'herba seca. Les femelles ponen al voltant de dotze ous i els coven durant 24 dies. Els pollets de perdiu caminen ben prompte darrere de la mare. A les dos setmanes comencen a volar.
- Quan comença a volar, fa molt de soroll amb les ales, però es torna a parar ràpidament i s'amaga, de nou, entre la vegetació.

Curiositats sobre el llop

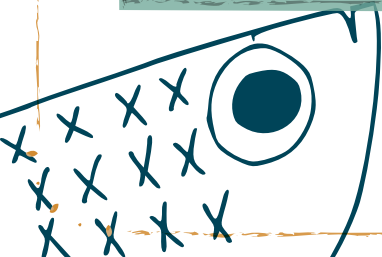
- Els llops s'assemblen a nosaltres perquè són molt familiars; el mascle i la femella dominants, que reben de nom «alfa», s'encarreguen d'alimentar els llobatons i de protegir la família.
- Els llops adults poden arribar a pesar fins a 40 quilograms. El pelatge dels llops varia de color i ho fa per a protegir-se i sobreviure en les dures condicions meteorològiques dels territoris freds on viu, a l'alta muntanya. Per això, a l'hivern, el pelatge és més fosc i gris i a l'estiu, per contra, molt més clar i rogencós.
- La característica de comportament més coneguda dels llops és l'udol. Se sent a centenars de quilòmetres, sobretot a la nit, quan hi ha més silenci. La finalitat que té és mantindre la manada cohesionada i fer saber a la resta de llops que dominen el territori on viuen.
- Els llops ibèrics són l'origen de totes les races de gossos que hui en dia tenim com a mascotes a les nostres llars.

Curiositats sobre la guatla

- És molt difícil veure-la durant el dia, ja que es manté oculta enmig dels sembrats i no li agrada massa volar.
- La guatla fa nius davall de terra i pon entre quinze i díhuit ous cada vegada. A les huit setmanes de vida, les guatles ja es consideren adultes.
- Viuen al nord i venen a passar l'hivern al nostre país perquè troben menjar i un clima més temperat. Migren en companyia dels ànecs.
- Les guatles viuen de forma salvatge en moltes parts d'Europa, Àsia i Àfrica. També es crien artificialment en granges, pels ous i per la carn.

Curiositats sobre la marieta

- Les marietes tenen colors molt vistosos perquè no s'arrimen els depredadors. La combinació dels colors roig i negre està considerada pels depredadors com a perillosa i relacionada amb verins i mal gust. Per això, quan els depredadors troben un animal d'eixos colors, s'allunyen.
- Si et poses una marieta a la mà, normalment deixa anar unes gotes de sang agra que tenen mal gust i mala olor. És una altra manera d'evitar els depredadors.
- Qui sí que es mengen les marietes són les aus, les aranyes i les larves.
- Es coneixen unes 4.500 espècies de marieta a tot el món.
- També és coneguda amb els noms de gallineta, vaqueta de Sant Antoni, borriol, formigol, pastoreta o volioli.

Curiositats sobre el mosquit

- A les nits, enmig de la foscor, els mosquits es guien pel diòxid de carboni que exhalem els humans per a trobar-nos.
- Quan més sang absorbixen diàriament, més ous ponen. Per això, són els mosquits femella els que ens piquen, ja que necessiten les proteïnes de la sang per a pondre ous. Els mosquits són capaços de pondre huitanta ous cada vegada.
- Els mosquits mascle només s'alimenten d'aigua i de nèctar.
- A més de la picor de les picades, els mosquits són perillosos per les malalties que transmeten, com ara la malària, el dengue o la febre groga, més esteses als països tropicals.

